

Komkommer – Cucumis sativus

Inleiding

Komkommer is van oorsprong afkomstig uit India en de teelt is dan ook alleen bij voldoende warmte mogelijk. Met zaad van rassen voor de volle grond kunnen onder gunstige omstandigheden in een mooie zomer echter ook buitenkommers geteeld worden. Bij slecht weer ontstaat groeistagnatie wat de komkommers bitter maakt.

Moderne hybriden

Komkommers zijn een soort grote augurk, maar zowel de bladeren als de vruchten zijn groter. De modernere rassen zijn donkergroen, lang en hebben een gladde schil. Ouderwetse rassen kunnen stekelig zijn, korter en ronder van vorm, met gele of bruine schil en wit gekleurd vruchtvlees. In tegenstelling tot augurken is het bij komkommers ongewenst dat de bloemen bestoven worden. Komkommers die wel bevrucht worden bevatten veel zaad wat de vrucht minder smakelijk maakt. Bovendien produceert de plant dan minder vruchten. Daarom kweekt men tegenwoordig hybride rassen waarbij geen mannelijke bloemen gevormd worden. Bij de oudere rassen, waarbij wel mannelijke bloemen verschijnen, moeten deze worden verwijderd.

De oogst wordt verlengd door regelmatig jonge vruchten te plukken, zo worden er steeds nieuwe gevormd. Komkommers zijn niet lang houdbaar. Bewaar ze niet te koud want dan bederven ze snel. Een koele plek met een temperatuur van ongeveer 14 graden is het meest geschikt.

Warme voet

Komkommer heeft voedzame en vochthoudende, humusrijke grond nodig. Bovendien is het belangrijk dat de grond warm is.

Voor komkommers in de volle grond moet daarom een beschutte plaats gekozen worden. Op zware grond is het wel gebruikelijk de plantjes op heuveltjes uit te planten, zodat de grond beter opwarmt. Om te voorkomen dat het water van de heuveltjes afloopt kan een fles zonder bodem of bloempot naast de plant worden ingegraven. Hierin wordt dan het water gegoten. Een traditionele methode voor het planten van komkommers is 'planten op broeimest' of 'planten op warme voet'. Een kuil van ongeveer 30 centimeter diep en 45 centimeter breed wordt gevuld met halfverteerde compost of stalmest. Vervolgens wordt ongeveer 15 centimeter aarde aangebracht, zodat een heuveltje ontstaat. Hier bovenop wordt het komkommerplantje geplant. Het profiteert

op deze manier niet alleen van de voedingsstoffen, maar ook van de warmte die de mest of compost afgeeft tijdens het verteren.

Gulzige planten

Komkommers houden van flink veel voeding in de vorm van oude stalmest of compost. De bemesting kan het beste organisch zijn daar minerale meststoffen verbranding kunnen veroorzaken. Komkommer is erg gevoelig voor magnesiumgebrek, wat zichtbaar wordt door de gele verkleuring van de randen van het blad. Het kan daarom nodig zijn de grond te bekalken. Vooral op zandgrond en bij grond met een pH lager dan 5,5 is de kans hierop groot. Een pH tussen de 6,5 en 7,5 is voor komkommer het beste.

Komkommers houden weliswaar van warme grond, maar deze moet wel goed vocht kunnen vasthouden. Een bodembedekking tussen de planten van gemaaid gras of stro is gunstig omdat het de grond vochtig houdt. Bij droogte en onder glas is het nodig de planten regelmatig van water te voorzien. Gebruik geen koud water, maar laat het eerst opwarmen in de zon zodat het lauw is. Giet alleen op de aarde en voorkom dat het blad en de stengel van de planten nat wordt, want komkommers zijn gevoelig voor schimmelaantastingen. Om die reden moet er ook goed gelucht worden in de kas of platte bak. Bij veel en felle zon is het nodig het glas te witten of af te dekken.

Opkweek

Komkommer voor de volle grond wordt in de tweede helft van april in een kas of koude bak voorgezaaid in potjes. Ze mogen niet eerder dan na half mei worden uitgeplant. Plaats plastic tunnels over de planten in het geval het weer tegenvalt of maak gebruik van mooie cloches die speciaal voor dit doel bestemd zijn. De plantafstand is 40 centimeter; tussen de rij ongeveer 120 centimeter afstand houden. Na half mei ter plaatse zaaien in de volle grond is ook mogelijk, maar de oogst is dan natuurlijk later. Tijdens de groei in de volle grond worden de ranken uitgespreid maar ze hoeven niet te worden gesnoeid. Verwijder wel de mannelijke bloemen.

Komkommers die onder glas opgroeien, in de kas of platte bak, kunnen eerder voorgezaaid en uitgeplant worden. Zaai begin april bij een temperatuur van 20 tot 22 graden Celsius. Uitplanten kan dan de eerste helft van mei. Onder koud glas moet dan nog wel rekening gehouden worden met koude nachten. Bedek de platte bak zo nodig met rietmatten of ander materiaal.

In de platte bak is de ruimte beperkt. Plant hierin per raam 1 plantje.

Snoei in de platte bak

Snoei de opgroeiende plant zo dat de ruimte optimaal benut wordt en de plant veel vruchten kan geven. Dit gebeurt als volgt. Top de plantjes na het vierde blad.

Dan ontstaan nieuwe ranken, de zogenaamde hoofdranken. Houd er hiervan vier aan en snoei de rest eraf. Elke hoofdrank wordt nu naar een hoek in de bak geleid. Tegen de tijd dat die zo lang is geworden dat hij helemaal de hoek bereikt, wordt de rank getopt. Met andere woorden: de hoofdrank mag niet langer worden dan de afstand van de plant tot de hoek van de bak. Zijranken die op de hoofdranken ontstaan, moeten ook gesnoeid worden en wel na het derde blad. Alle andere ranken worden weggesnoeid. Controleer en verwijder ook regelmatig de mannelijke bloemen die ontstaan.

In de kas worden de komkommerplanten op 60 centimeter van elkaar geplant en ze worden langs koorden omhoog geleid. Ook hier is het noodzakelijk te snoeien. Vanaf onderaan de hoofdstengel verschijnen zijstengels. Deze moeten allemaal verwijderd worden tot op 50 centimeter hoogte. Wanneer aan de zijscheuten die hoger aan de plant groeien een vrucht gevormd wordt, dan wordt deze zijscheut gesnoeid tot op een of twee bladeren na de vrucht. Aan elke zijscheut laat men dus slechts één vrucht staan. De hoofdstengel wordt getopt wanneer deze het dak van de kas bereikt.

In geval er geen hybride rassen in de kas geteeld worden, ook hier steeds controleren op mannelijke bloemen en deze verwijderen.

Het kiemvermogen van het zaad is vijf jaar, de kiemduur bedraagt ongeveer 7 tot 10 dagen. Zaai het zaad 1 centimeter diep. Houd er rekening mee dat muizen graag het zaad eten.

Rassen

Van komkommer worden veel verschillende rassen aangeboden.

Een redelijk bekend ouderwets ras, geschikt voor teelt in de volle grond is 'Gele Tros'. Hiervan is ook biologisch zaad verkrijgbaar. Deze komkommer heeft een gele schil en wit vruchtvlees; wat minder sappig dan de gangbare professioneel geteelde komkommers. Dit ras is jong geoogst het best van smaak en kan bij groeistagnatie wat bitter worden.

Andere ouderwetse maar minder makkelijk verkrijgbare rassen zijn onder andere ‘King George’ en ‘Blanc de Bonneuil’.

Erg lekker en lang te bewaren is ‘Sikkim’ een streekkomkommer uit de Himalaya. Deze korte, iets ovaalronde vruchten hebben een aparte bruine schil met een tekening van lichtbruine nerfjes. De Chinese slangenkomkommer is een oude variëteit die sinds de helft van de negentiende eeuw in Europa geteeld wordt. Een sterke en productieve soort voor teelt in de volle grond. De vruchten zijn dun en lang en kronkelig als slangen.

Gewone groene komkommers voor de volle grond zijn onder meer ‘Tanja’ en ‘Sakura’. Biologisch geteeld is het ras ‘Marketmore’ met korte vruchten van 20 tot 25 cm lang en met een goede meeldauwresistentie. Hybriden die resistent tegen meeldauw zijn, zijn onder andere ‘Bella’ F1, ‘Savanna’ F1, ‘Burpless Tasty Green’ F1, ‘Birgit’ F1 en ‘Alamir’ F1.

Ziekten en plagen

Komkommer is erg gevoelig voor meeldauw (witziekte) waarvan de sporen zich via de lucht verspreiden. Ze kunnen alleen op een vochtig gewas ontkiemen. Een ruime plantafstand en snelle droogmogelijkheden van het gewas zijn daarom belangrijk. Preventief kan gewerkt worden met een aftreksel van heermoes en producten op basis van zwavel.

Er bestaan overigens meeldauwresistente rassen en meeldauwtolerante rassen. Deze laatste zijn niet resistent maar in geval er sprake is van aantasting blijft de schade beperkt. Veel nieuwe rassen zijn tevens resistent tegen het komkommermozaïekvirus.

Spint is een andere belangrijke belager van de komkommer. Dit is een mijt van een halve millimeter groot die aan de onderzijde van het blad sap uit het blad zuigt. Uiteindelijk verkleurt het blad en valt het af. Vooral onder droge, warme omstandigheden is de kans op spint groot.

Goede voeding en een vochtige bodem kunnen preventief tegen spint werken. Ter bestrijding kan de plant met een aftreksel van heermoes worden bespoten. Dit vergroot echter weer de kans op schimmelaantastingen. In de biologische landbouw worden wel roofmijt of galmug ingezet ter bestrijding van spint.

Bij teelt in de kas kunnen verder witte vlieg en verschillende bodemschimmels voorkomen. Zeker bij intensieve teelt onder glas wordt de grond zeer vatbaar voor bodemschimmels. Er wordt daarom ook wel gebruik gemaakt van komkommerplanten die geënt zijn op de onderstam van de vijgenbladpompoen, *Cucurbita ficifolia*. Deze planten zijn minder gevoelig voor voetziekten en beter bestand tegen lage grondtemperaturen.

Tekst: Terra van Zomeren